

OSOBITNE SKRÁTENÉ VYŠETROVANIE AKO TRESTNOPROCESNÝ INŠTITÚT PREDSÚDNEHO KONANIA S APLIKAČNÝMI NEDOSTATKAMI¹

JUDr. Nina Tarabová

Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky
nina.tarabova@flaw.uniba.sk

Osobitne skrátene vyšetovanie ako trestnoproceny inštitút pedsúdneho konania s aplikačnými nedostatkami

Článok sa zameriava na teoretické i praktické využívanie inštitútu osobitne skráteneho vyšetovania s poukazom na jeho osobitosti vo vzťahu k dvom základným formám, v ktorých sa vedie prípravne konanie, t. j. k vyšetovaniu a skráteneho vyšetovaniu a súčasne venuje pozornosť identifikovaným aplikačným nezrovnalostiam, ktoré v praxi sprevádzajú osobitne skrátene vyšetovanie a zasahujú tak do jeho plynulosti, prípadne sú spôsobilé úplne zamedziť jeho vykonaniu. V danom kontexte článok prezentuje parciálne návrhy *de lege ferenda*, ktorých akceptácia by vytvorila predpoklad na dosiahnutie želaného efektu, ktorým je *inter alia* rýchle, hospodárne a jednoduché trestné konanie.

Particularly shortened investigation as a criminal-procedural institute of prejudicial proceeding with application deficiencies

The article focuses on theoretical and practical use of the institute of particularly shortened investigation with reference to its distinctiveness in relation to two basic forms in which preliminary procedure is conducted, i. e. to investigatios and shortened investigation and concurrently deals with the identified application discrepancies that are in practice in particularly shortened investigation and intervene in its fluency or are eligible to avoid its implementation. In this context,

¹ Tento článok vznikol s podporou financovania z grantu Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV 16-0471. This article was supported by the scientific project APVV 16-0471 of the Slovak Research and Development Agency.

the article presents partial proposals *de lege ferenda*, whose acceptance would create a prerequisite for achieving the desired effect, which is *inter alia* fast, economical and simple criminal proceeding.

Besonders verkürzte Untersuchung als strafprozessual Institut für Vorverfahren mit Anwendungsdefizite

Der Artikel konzentriert sich auf theoretische und praktische Nutzung des Instituts für besondere verkürzte Untersuchungen mit einem Gutschein für seine Unterscheidungskraft in Bezug auf zwei Grundformen, in denen ein Vorbereitungsverfahren durchgeführt wird, d.h. Untersuchungen und verkürzte Untersuchungen und achtet gleichzeitig auf die identifizierten Anwendungsabweichungen, die in der besondere verkürzten Untersuchung auftreten und stören Sie die Fließfähigkeit oder sind berechtigt den Abschluss davon zu vermeiden. In diesem Zusammenhang präsentiert der Artikel Teilvorschläge de Lege Ferenda, deren Akzeptanz eine Voraussetzung für das Erreichen des gewünschten Effekts schaffen würde, der sich unter anderem schnell, wirtschaftlich und einfaches Strafverfahren darstellt.

Kľúčové slová: trestné konanie, vyšetrovanie, prokurátor, policajt, skrátené vyšetrovanie, prípravné konanie, vyšetrovateľ

Keywords: criminal proceedings, investigation, prosecutor, police officer, abbreviated investigation, preliminary procedure, investigator

Schlüsselbegriffe: Strafverfahren, Untersuchung, Staatsanwalt, Polizist, Widersprüchlichkeit, Anwalt, verkürzte Untersuchung, Vorbereitungsverfahren, Untersucher

Úvod

Každý prípad, ktorý je predmetom vyšetrovania v trestnom konaní, má svoj špecifický charakter spočívajúci v skutkovom stave, ktorý sa následne pretavuje do rozsahu vyšetrovania o danej veci. Zákonomdarca pri formulácii ustanovení vzťahujúcich sa na vyšetrovanie vychádzal z predpokladu, že čím závažnejší delikt je spáchaný, tým je potrebné vykonať vyšetrovanie vo väčšom rozsahu. Preto závažnosť trestného činu stanovil ako rozhodujúce kritérium, či sa bude vo veci viesť vyšetrovanie alebo jeho skrátená forma, tzv. skrátené vyšetrovanie. Súčasne, za účelom čo najpromptnejšieho objasnenia skutku a potrestania páchatel'a zaviedol do Trestného poriadku² aj možnosť vykonania osobitne

² Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „Trestný poriadok“ alebo „Tr. por.“).

skráteneho vyšetrovania tam, kde to skutkový stav umožňuje za súčasného splnenia zákonných podmienok na jeho vykonanie. Existencia troch foriem vyšetrovania trestnej činnosti zakotvených v trestnoprocesnom kódexe vytvára predpoklad na vznik nezrovnalostí v aplikačnej praxi, ktoré neobchádzajú ani osobitne skrátene vyšetrovanie napriek tomu, že úmysel zákonodarcu čo najviac zrýchliť, zefektívniť, zhopodárniť a zjednodušiť celé trestné konanie sa podarilo naplniť práve zakotvením a následnou aplikáciou ust. § 204 Tr. por., ktoré predstavuje legislatívnu úpravu osobitne skráteneho vyšetrovania.

1. Všeobecný úvod do problematiky osobitne skráteneho vyšetrovania

Osobitne skrátene vyšetrovanie je inštitútom trestného práva procesného, v ktorom sa najvýraznejším spôsobom prejavuje úmysel zákonodarcu čo najrýchlejšie zistiť skutkový stav veci a potrestať osobu dôvodne podozrivú zo spáchania prečinu, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov, pričom táto osoba bola zadržaná pri páchaní prečinu, bezprostredne po ňom alebo po tom, čo odpadla prekážka jej bezprostredného zadržania. Ak túto osobu prokurátor neprepustí na slobodu, podá najneskôr do 48 hodín od zadržania obžalobu a tiež návrh na vzatie do väzby, ak je daný niektorý z dôvodov väzby.³

Aby bolo teda možné aplikovať postup podľa § 204 Tr. por., musia byť kumulatívne splnené tieto podmienky:

- a) existencia podozrenia zo spáchania prečinu, za ktorý Trestný zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby neprevyšujúcou päť rokov,
- b) zadržanie podozrivého priamo pri páchaní prečinu, prípadne bezprostredne po ňom,
- c) neprepustenie podozrivého na slobodu prokurátorom,
- d) podanie obžaloby (prípadne návrhu na vzatie do väzby) a odovzdanie osoby súdu.

Podmienka uvedená v písm. a) predstavuje prepojenie medzi najmenej závažným druhom trestného činu a sledovaným efektom trestného konania, nakoľko ten je tým účinnejší, čím rýchlejšie nasleduje trest. Účinok trestu je tak bezprostrednejší a najmä pri menej závažných deliktach plynutie času môže viesť k tomu, že sa znižuje ich nebezpečnosť. Ak trest nasleduje ihneď, je adekvátnou reakciou spoločnosti na

³ Ust. § 204 ods. 1 Tr. por.

konanie, ktoré porušuje jej stanovené pravidlá a v neposlednom rade aj preventívny účinok je na kvalitatívne neporovnateľne vyššej úrovni.⁴

Podmienka v písm. b) je splnená v prípade, že dôjde k zadržaniu páchatel'a prečinu priamo na mieste činu (bezprostredne po čine) alebo po tom, čo odpadla prekážka jeho bezprostredného zadržania. K zadržaniu však musí prísť do 24 hodín od spáchania prečinu, pretože v opačnom prípade nie je možné aplikovať postup podľa § 204 Tr. por. a bude potrebné vo veci vykonať skrátené vyšetrovanie.⁵

Prostriedky zadržania, resp. obmedzenia osobnej slobody, ktorých použitie je v tomto kontexte najpravdepodobnejšie sú:

1. zaistenie osoby policajtom v zmysle § 19 zákona o Policajnom zbore⁶,
2. zadržanie podozrivého v zmysle § 85 ods. 1 Tr. por.,
3. tzv. občianske obmedzenie osobnej slobody osoby pristihnutej pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom v zmysle 85 ods. 2 Tr. por.

Pokiaľ sa týka podmienok vyššie uvedených v písm. c) a d) ich splnenie závisí od rozhodnutia prokurátora, aký postup zvolí. Pretože aj napriek tomu, že osoba je zadržaná pri páchaní prečinu a sú splnené podmienky na vykonanie osobitne skráteného vyšetrovania, prokurátor sa s tým nemusí stotožniť, a teda neakceptuje postup podľa § 204 ods. 1 Tr. por. Deje sa tak napríklad v situácii, kedy prokurátor nepovažuje vec za natoľko objasnenú, aby mohol podať nepriestrelnú obžalobu a vidí nutnosť doplniť dokazovanie. V takomto prípade v rámci 48 hodinovej lehoty neodovzdá zadržanú osobu spolu so spisom súdu, ale túto osobu prepustí písomným a odôvodneným príkazom na slobodu a spis vráti policajtovi za účelom zabezpečenia jednoznačnejšej dôkaznej situácie. Nakoľko predmetným skutkom je prečin, policajt bude ďalej vo veci vykonávať skrátené vyšetrovanie v zmysle § 203 Tr. por. Situácia v zásade ostáva nezmenená aj v prípade, že prokurátor síce nepodá obžalobu ani neprepustí zadržanú osobu na slobodu, ale z dôvodu existencie dôvodu väzby podá návrh na vzatie obvineného do väzby. Aj v takomto prípade dochádza k predčasnému skončeniu osobitne skráteného vyšetrovania a ďalej sa v konaní bude postupovať „štandardným“ spôsobom.

⁴ Jalč, A.: *Teoretické a praktické otázky dokazovania v trestnom konaní*. Bratislava: EUROUNION, 2008, s. 114.

⁵ ČENTĚŠ, J. a kol.: *Trestný poriadok. Veľký komentár*. 4. aktualizované vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2019, s. 484.

⁶ Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „zákon o Policajnom zbore“).

Samotné ciele osobitne skráteneho vyšetrovania, ktoré sa v teórii zvykne označovať aj ako super skrátene vyšetrovanie, super rýchle vyšetrovanie alebo zrýchlené skrátene vyšetrovanie, možno vymedziť nasledovne:

1. výrazné zrýchlenie, zhospodárnenie a zefektívnenie trestného procesu,
2. vyhľadanie a zabezpečenie dôkazov zrýchleným spôsobom,
3. menej formálne objasnenie skutku,
4. postavenie páchateľa pred súd v čo najkratšom čase,
5. odbremenenie orgánov činných v trestnom konaní od tých trestných vecí, ktorých objasnenie je možné v krátkom čase bez akýchkoľvek pochybností a aktivizácia individuálnej aj generálnej prevencie vzhľadom na krátkosť celého procesu.⁷

2. Osobitne skrátene vyšetrovanie v aplikačnej praxi

Aplikačná prax pomerne jednoznačne preukazuje, že rozdiely medzi skrátenu a neskrátenu formou vyšetrovania v trestnom konaní sú minimálne, častokrát sa stierajú a v konečnom dôsledku sa skrátene vyšetrovanie v značnej miere vedie prostriedkami vyšetrovania. Už pri uvedenom vymedzení cieľov osobitne skráteneho vyšetrovania je možné badať, že rozdiely medzi skrátеныm a osobitne skrátеныm vyšetrovaním budú priepastnejšie, nakoľko objasnenie skutkového stavu a potrestanie páchateľa v tak krátkom čase absolútne vylučuje vykonanie niektorých dôkazných prostriedkov v zmysle Trestného poriadku. Úplne preto možno vylúčiť znalecké dokazovanie, nakoľko vypracovanie znaleckého posudku v natoľko krátkom čase nie je realizovateľné.⁸ Súčasne si zaťažko predstaviť v rámci osobitne skráteneho vyšetrovania aj vykonávanie výsluchov veľkého počtu svedkov. Napriek tomu, že vyslúchnutie svedka nevyžaduje taký časový priestor ako vypracovanie znaleckého posudku alebo odborného vyjadrenia, prax ukazuje, že na usvedčenie páchateľa je potrebné vyslúchnuť aspoň svedka prítomného na mieste činu a poškodeného. Spravidla sa títo svedkovia predvolávajú

⁷ KLÁTIK, J.: *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2010, s. 90.

⁸ Dĺžka vypracovania znaleckých posudkov je v priemere niekoľko mesiacov až rok. Ako vyplýva to Správy generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike, doba vypracovania znaleckých posudkov je determinovaná osobou znalca, zložitou posudku a odborom, v ktorom má byť posudok vypracovaný.

na výsluch telefonicky alebo prostredníctvom príslušníkov Policajného zboru s termínom výsluchu zvyčajne určeným na nasledujúci deň po spáchaní skutku vzhľadom na malý časový priestor, ktorý majú orgány činné v trestnom konaní v postupe podľa § 204 Tr. por. k dispozícii.

Okrem výsluchu očitých svedkov, prípadne poškodeného, dôkazným prostriedkom, ktorého využitie sa predpokladá, je výsluch podozrivej osoby, resp. následne osoby obvinenej. Rovnako je možné vykonať časovo nenáročné úkony dokazovania, ako napr. neodkladné a neopakovateľné úkony, ktorých samotný charakter predpokladá nedostatok času. Do úvahy by taktiež prichádzali aj niektoré zo zaistovacích úkonov, napr. zaistenie veci alebo odňatie veci, prípadne zabezpečenie listinných dôkazov, ktorých existencia je známa alebo ktoré boli nájdené na mieste činu.

Pokiaľ sa týka rozsahu využívania osobitne skráteného vyšetrovania v aplikačnej praxi, jednoznačnú odpoveď poskytuje Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike⁹, ktorá uvádza aspoň orientačný počet trestných vecí vo vzťahu k forme, v ktorej sa viedlo vyšetrovanie. Z celkového počtu 67 001 trestných vecí (oproti predchádzajúcemu sledovanému obdobiu je evidovaný pokles o 3 404 trestných vecí) sa vyšetrovanie vykonávalo jednej tretine z uvedeného počtu, skrátené vyšetrovanie sa vykonávalo vo viac ako v polovici trestných vecí. V prípade kvantity trestných vecí vybavených postupom podľa § 204 Trestného poriadku je však predmetná Správa generálneho prokurátora konkrétna a uvádza, že v roku 2019 bolo vybavených 6 765 trestných vecí z uvedeného počtu (v roku 2018 to bolo 6 527), čo predstavuje medziročný nárast o 238 trestných vecí.¹⁰

Osobitne skrátené vyšetrovanie sa teda vedie v približne 10 % trestných vecí, čo nepredstavuje zanedbateľnú čiastku. Obzvlášť sa využíva v prípade majetkovej kriminality (najmä trestný čin krádeže v zmysle § 212 Tr. zák., ak je spáchaný napríklad v obchode a daný skutok bol zachytený na kamere) a tiež v prípade ostatnej kriminality, a to najmä pri trestnom čine marenia výkonu úradného rozhodnutia (§ 348 ods. 1 písm. d) Tr. zák.), trestnom čine nebezpečného vyhrážania (§ 360 Tr. zák.), trestnom čine výtržníctva (§ 364 Tr. zák.) a i. Súčasne v zásade najčastejšie sa postup podľa § 204 Tr. por. aplikuje s cieľom postihnúť páchatel'a za vedenie motorového vozidla v doprave pod vplyvom

⁹ Ďalej len ako „Správa generálneho prokurátora“.

¹⁰ Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike, s. 60 [online; 20.08.2021]. Dostupné na : <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalneho-prokuratora-slovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratuty-v-roku-2019-a-po-3ab2.html>.

návykovej látky. V tejto súvislosti spomínaná Správa generálneho prokurátora uvádza: „*Trestné stíhanie za prečin ohrozenia pod vplyvom návykovej látky podľa § 289 Trestného zákona je v prevažnej miere realizované v tzv. superrýchlom konaní – postupom podľa § 204 ods. 1 Trestného poriadku. Tento inštitút je spojený s obmedzením osobnej slobody, no ani táto skutočnosť stále nemá odstrašujúci vplyv na vodičov, jazdiacich po požití alkoholu, keďže nemá klesajúcu tendenciu. V tejto súvislosti treba uviesť tiež to, že výrazne najpodstatnejšiu časť tohto druhu trestnej činnosti, páchanej vodičmi motorových vozidiel, tvorí jazda práve po požití alkoholu, pretože rovnako ako v roku 2018, ani v roku 2019 technická vybavenosť príslušníkov Policajného zboru týmto neumožňovala odhalenie požitia inej návykovej látky a následné preukázanie toho, že takýto vodič viedol motorové vozidlo práve v stave vylučujúcim spôsobilosť na takúto činnosť aj po požití inej omamnej látky, ako alkoholu.*“¹¹ Samozrejme, okrem uvedených prečinov nie je vylúčené, aby bol akýkoľvek prečin objasnený a vybavený v rámci postupu podľa § 204 Tr. por., za predpokladu, že sú na to splnené zákonné podmienky. Na druhej strane však okruh trestných činov, ktorých následkom je ujma na zdraví, bude v zásade z tohto „superrýchleho postupu“ vylúčený, práve vzhľadom na skutočnosť, že je neraz potrebné zabezpečiť znalecký posudok a stanoviť dobu liečenia.

Ak je skutok objasnený v zákonnej lehote 48 hodín, v rámci ktorej prokurátor neprepustí obvineného na slobodu a odovzdá ho súdu spolu so spisom a obžalobou, nastáva z pohľadu právnej teórie fáza superrýchleho konania, ktoré bezprostredne nadväzuje na osobitne skrátene vyšetrowanie. Odborná literatúra túto fázu definuje ako „úsek od odovzdania obvineného spolu s obžalobou (a návrhom na vzatie do väzby) sudcovi pre prípravné konanie až do právoplatnosti rozsudku alebo iného meritórneho rozhodnutia.“¹²

Ukončením osobitne skráteneho vyšetrowania teda nastupuje fáza konania pred súdom, ktorá je predmetom úpravy ustanovenia § 348 Tr por. Po tom, čo je založená jurisdikcia sudcu pre prípravné konanie, tento obvineného vypočuje a následne postupuje jedným zo spôsobov, ktoré predpokladá Trestný poriadok, a to nasledovne:

1. vytýči do 48 hodín termín hlavného pojednávania, ktoré sa spravidla uskutoční do 15 pracovných dní od podania obžaloby

¹¹ Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonosti v Slovenskej republike, s. 50 [online; 20.08.2021]. Dostupné na : <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalneho-prokuratora-slovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratúry-v-roku-2019-a-po-3ab2.htm>.

¹² KLÁTIK, J.: *Zrýchlenie a zosporiadnenie trestného konania*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2010, s. 93.

- a vyzrozumie o ňom prokurátora, obžalovaného, prípadne obhajcu alebo
2. vybaví vec trestným rozkazom alebo
 3. vydá rozhodnutie podľa § 241 ods. 1 písm. a) až g)¹³ alebo
 4. vykoná hlavné pojednávania bezodkladne po vykonaní výsluchu obžalovaného,
 5. rozhodne v zákonnej lehote o návrhu na vzatie do väzby, ak bol tento podaný a
 6. umožní obžalovanému zvoliť si obhajcu, ak je daný dôvod povinnej obhajoby (a ak si ho nezvolí, tak mu obhajcu ustanoví).¹⁴

Osobitne skrátene vyšetrowanie a superrýchle konanie vo svojom súhrne predstavujú nástroj pre efektívne a rýchle vyšetrenie a objasnenie skutku, postavenie páchatel'a prečinu pred súd a jeho spravodlivé potrestanie. Práve vzhľadom na časový faktor ide o inštitút, ktorý preferujú orgány činné v trestnom konaní a jeho zavedenie do slovenského právneho poriadku rekodifikáciou trestnoprávných kódexov nepochybne malo svoje opodstatnenie.

3. Iné aplikačné nezrovnalosti

Napriek tomu, že osobitne skrátene vyšetrowanie sa vyznačuje svojou efektivitou, hospodárnosťou, rýchlosťou a procesnou jednoduchosťou, nedostatky prejavujúce sa v aplikačnej praxi vyplývajúce z nastaveného systému, neobchádzajú ani túto formu vyšetrowania.

V prvom rade, osobitne skrátene vyšetrowanie sa pochopiteľne pre svoj rýchly charakter realizuje bez ohľadu na deň v týždni, víkend či štátne sviatky a dni pracovného pokoja. Aj vzhľadom na to, majú orgány činné v trestnom konaní a súd nariadenú služobnú pohotovosť, v rámci ktorej si plnia služobné povinnosti. Služobnú povinnosť však nemá nariadenú administratívna zložka, ktorá je podstatnou súčasťou polície, prokuratúry aj súdu. Súčasne, zákon umožňuje urobiť podanie elektronickými prostriedkami podpísané zaručeným elektronickým podpisom, ktoré je rovnocenné so štandardným písomným podaním či napr. podaním urobeným ústne do zápisnice. Do elektronickej podateľne má však

¹³ Rozhodnutiami podľa § 241 ods. 1 písm. a) až g) Tr. por. sa rozumejú:

- postúpenie veci,
- zastavenie trestného stíhania,
- prerušenie trestného stíhania,
- podmienené zastavenie trestného stíhania,
- vrátenie veci do prípravného konania.

¹⁴ Ust. § 348 ods. 1 písm. a) až d) Tr. por.

prístup výlučne administratívny aparát, ktorý figuruje ako sprostredkovateľ predmetných podaní adresovaných konkrétnym subjektom (policajt, prokurátor, sudca), ktorí však prístupom do elektronickej schránky nedisponujú. Už samotný, takto nastavený systém predstavuje výraznú medzeru v zákone, ktorej existencia zakladá predpoklad ďalších na seba nadväzujúcich problémov.

Inštitút osobitne skráteného vyšetrovania vyžaduje pripravenosťou policajta, prokurátora i sudcu na okamžitý výkon funkcie aj mimo ustanovený služobný čas, a táto sa zabezpečuje prostredníctvom nariadenej služobnej pohotovosti. Práve vďaka tomu, je postup podľa § 204 Tr. por. realizovateľný bez ohľadu na deň v týždni. Zákondarca však opomenul možnosť urobiť podanie elektronicke a v tomto prípade počítal a stále alogicky počítal len s možnosťou „štandardného“ písomného podania. Čo však v situácii, ak napr. obhajca za obvineného podá sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia elektronicke do schránky policajta, avšak počas víkendu? Zákon mu to umožňuje. Na druhej strane však nepočíta s tým, že do danej elektronickej schránky má prístup len administratívny aparát a nie konkrétny službukonajúci policajt, pričom tento sa v potrebnom čase nemá možnosť k podanej sťažnosti dostať. Policajt teda nemá o sťažnosti vedomosť, nemá priestor na jej posúdenie a jej predloženie prokurátorovi na rozhodnutie. Obhajca na druhej strane následne má priestor na namietanie tejto skutočnosti, i keď si môže byť vedomý účelnosťou elektronickeho podávania sťažnosti v tejto situácii. Neželaným následkom, ktorý tu vzniká je, že dochádza k priet'ahom v konaní, objektívnej nemožnosti rozhodnúť v rámci zákonných lehôt a zmareniu inak uskutočniteľnému rýchlemu vybaveniu trestnej veci podľa § 204 Tr. por. v kombinácii s § 348 Tr. por.

Elektronicke podanie v elektronickej schránke v čase neprítomnosti administratívnej zložky na pracovisku však nie je v tomto kontexte jediným problematickým aspektom. Veľmi obdobný problém vzniká aj v situácii, keď je daný dôvod povinnej obhajoby¹⁵ a obvinený si v určenej lehote sám nezvolí obhajcu. Ten mu musí byť v zmysle § 40 ods. 1 Tr. por. bez meškania ustanovený. Rovnako ako s elektronickeou schrán-

¹⁵ Dôvodmi povinnej obhajoby už v prípravnom konaní v zmysle § 37 TP ods. 1 a ods. 2 sú:

- a) ak je obvinený vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave,
- b) ak je obvinený pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo je jeho spôsobilosť na právne úkony obmedzená,
- c) ide o konanie o obzvlášť závažnom zločine,
- d) ide o konanie proti mladistvému,
- e) ide o konanie proti ušlému
- f) ak má prokurátor alebo policajt pochybnosť o spôsobilosti obvineného sa náležite obhajovať.

kou, aj s elektronickým systémom, ktorý generuje meno konkrétneho obhajcu za účelom jeho ustanovenia, pracuje administratíva na súde, zatiaľ čo sudca pracuje s písomnou agendou. Identické ťažkosti tu teda nastávajú v prípade, že potreba ustanovenia obhajcu pripadne na čas, kedy administratívna zložka súdu nie je k dispozícii, napriek tomu, že službukonajúci sudca k dispozícii je a v rámci zachovania zákonných lehôt potrebuje ustanoviť obhajcu pre konkrétny prípad. Dochádza teda k neželanému stavu, kedy nie je v potrebnom momente objektívne možné písomne ustanoviť obhajcu, nakoľko s elektronickým systémom nepracuje konkrétny službukonajúci sudca. Realizácia super rýchleho konania je preto vzhľadom na túto časovú, i keď odstrániteľnú prekážku, neuskutočniteľná.

Ďalší aplikačný problém vyskytujúci sa v osobitne skrátenom vyšetrovaní úzko súvisí s vyššie uvedenou podmienkou aplikácie postupu podľa § 204 Tr. por, *in concreto*, zadržaním podozrivého priamo pri páchaní prečinu, prípadne bezprostredne po ňom.

V zmysle už uvedeného, najpravdepodobnejšími prostriedkami zadržania, resp. obmedzenia osobnej slobody sú:

1. zaistenie osoby policajtom v zmysle § 19 zákona o Policajnom zbore,
2. zadržanie podozrivého v zmysle § 85 ods. 1 Tr. por. a
3. tzv. občianske obmedzenie osobnej slobody osoby pristihnutej pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom v zmysle 85 ods. 2 Tr. por.

Najčastejšie dochádza k zakročeniu proti páchatel'ovi po oznámení trestného činu, a to hliadkou Policajného zboru Slovenskej republiky. V tomto prípade ide najčastejšie o príslušníkov poriadkovej polície (o tzv. „pohotovostnú motorizovanú jednotku“), resp., o tzv. „nepoverených príslušníkov Policajného zboru“, ktorí nedisponujú oprávneniami podľa Trestného poriadku, preto ich najčastejším prostriedkom, ako môžu zasiahnuť proti páchatel'ovi, je konať podľa zákona o PZ. Policajt je podľa § 19 ods. 1 písm. f) zákona o PZ.: „*oprávnený zaisťiť osobu, ktorá sa nachádza na mieste trestného činu bezprostredne po jeho spáchaní a je potrebné zistiť jej súvislosť s trestným činom.*“. Niektorí odborníci uvádzajú, že takíto policajti môžu tiež obmedziť osobnú slobodu podľa § 85 ods. 2 Tr. por., a to z toho dôvodu, že takto môže obmedziť osobnú slobodu ktokoľvek, teda aj policajt. Opierajú sa pri tom o rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010, sp. zn. 5Tdo 47/2010 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. novembra 2012, sp. zn. 5Tdo 70/2012). Takisto niektorí odborníci poukazujú na skutočnosť, že zaistenie podľa zákona o Policajnom zbore by malo byť

na mieste len v tom prípade, že postavenie osoby nie je zrejmé (nie je jasné, či ide o svedka alebo podozrivého), zatiaľ čo v tom prípade, že už je postavenie osoby ako podozrivého zrejmé, malo by sa vždy postupovať podľa Trestného poriadku, pretože zákon o Policajnom zbore neumožňuje zaisťovať podozrivé osoby, ale len zisťovať ich vzťah k trestnému činu, ktorý sa stal. Z načrtnutého vyplýva, že podľa názoru tejto časti odborníkov nie je iný paragraf Trestného poriadku pre týchto príslušníkov Policajného zboru k dispozícii, než § 85 ods. 2 Tr. por., ktorý umožňuje obmedziť na osobnej slobode podozrivého komukoľvek, teda aj fyzickej osobe. V tomto smere sa prikláňam k opačnému názoru a teda, že § 85 ods. 2 Tr. por. by nemal byť využívaný príslušníkmi Policajného zboru v činnnej službe, pretože toto ustanovenie priamo zakotvuje, že osoba, ktorá vykonala obmedzenie osobnej slobody podozrivého podľa § 85 ods. 2 Tr. por. je povinná takú osobu bezodkladne odovzdať útvaru Policajného zboru, útvaru Vojenskej polície alebo útvaru Colnej správy. Z uvedeného vyplýva, že policajt vykonávajúci právo podľa § 85 ods. 2 Tr. por. by bol zároveň v postavení osoby, ktorá vykonala obmedzenie a zároveň v postavení osoby, ktorá je oprávnená takúto osobu prevziať. Teda došlo by k spĺvaniu opravného a povinného, resp. k splynutiu orgánu vykonávajúceho a preberajúceho, a teda takýto príslušník Policajného zboru by mohol odovzdať osobu obmedzenú na osobnej slobode *de facto* „sám sebe“. Zároveň toto ustanovenie naráža na problém v § 85 ods. 4 Tr. por, kde je uvedené, že lehota pre rozhodnutie o tejto osobe plynie až od momentu „odovzdania“ tejto osoby poverenému príslušníkovi alebo vyšetrovateľovi. Ak by sme teda pripustili, že tzv. nepoverení príslušníci môžu využiť postup podľa § 85 ods. 2 Tr. por., potom by až do okamihu odovzdania tejto osoby poverenému príslušníkovi, resp. vyšetrovateľovi neplynula žiadna lehota a táto osoba by síce bola obmedzená na osobnej slobode orgánom štátnej moci, no zotrvala by v akomsi „vákuu“, kde by bolo možné, aby bola v tomto režime nedefinovateľne dlhú dobu. Takýto výklad nemožno akceptovať, pretože nemá patričnú oporu v Trestnom poriadku ani v osobitnom predpise, čo je v prípadoch, kde sa jedná o zásahy do osobnej slobody neakceptovateľné. Ústava SR jasne zakotvuje lehoty pre zadržanie a už z tejto právnej úpravy obsiahnutej v najsilnejšom právnom predpise štátu je zrejmé, že ide o jednu z najpodstatnejších a chůlostivých záležitostí právnej úpravy. Nie je akceptovateľné, aby pri analogickom postupe, ako je zadržanie podľa § 85 ods. 1 Tr. por. bolo možné aplikovať nejasný a nedefinovaný postup, ak zadržanie má presne stanovené lehoty pre rozhodnutie o zadržanej osobe. Aj z tohto dôvodu je potrebné zdôrazniť, že súčasná právna úprava nepočíta s tým, že by policajt v službe aplikoval § 85 ods. 2 Tr. por.

Tento postup je akceptovateľný výlučne pre policajtov v civile, ktorí v tom čase nevykonávajú štátnomocenské donútenie.

Domnievam sa, že ak si prax žiada, aby toto ustanovenie bolo použiteľné všetkými ostatnými „nepoverenými príslušníkmi Policajného zboru“, potom je v prvom rade potrebné upraviť znenie tohto ustanovenia nasledovne:

„Osobnú slobodu osoby, ktorá bola pristihnutá pri trestnom čine alebo bezprostredne po ňom, môže obmedziť ktokoľvek, ak je to potrebné na zistenie jej totožnosti, zabránenie útoku, zabezpečenie dôkazov alebo na zabránenie ďalšiemu páchaniu trestnej činnosti. Je však povinný takú osobu bezodkladne odovzdať policajtovi.“

Takáto legislatívna úprava by jednoznačne vyňala „nepoverených príslušníkov Policajného zboru“ z okruhu osôb oprávnených prevziať osobu obmedzenú na osobnej slobode a tým pádom by sa presunuli do skupiny „ktokoľvek“, pretože by boli odlišnými subjektmi ako subjekt, ktorý má osobu prevziať. Zároveň by však bolo potrebné primerane upraviť aj začatie plynutia lehoty pre rozhodnutie o tejto osobe a § 85 ods. 4 Tr. por. by musel jednoznačne vytvoriť ďalší začiatok plynutia lehoty „od momentu obmedzenia osobnej slobody podľa § 85 ods. 2 Tr. por. príslušníkom Policajného zboru“.

V každom prípade však zasahujúci príslušníci Policajného zboru môžu vykonať zaisťovacie oprávnenie buď podľa § 19 zákona o Policajnom zbore lebo podľa § 85 ods. 2 Tr. por., a teda zabrániť osobe v páchaní ďalšej trestnej činnosti. Pre ďalší postup je však potrebné kontaktovať príslušného povereného príslušníka Policajného zboru alebo vyšetrovateľa Policajného zboru, ktorý bude v tejto veci ďalej zdokumentovávať skutkový stav a v tomto kontexte ďalej viesť osobitne skrátené vyšetrovanie.

Ďalším postupom, ktorý môže byť aplikovaný, je postup podľa § 85 ods. 1 Tr. por., teda priame zadržanie podozrivého podľa Trestného poriadku. Tento postup však môžu využiť len príslušníci Policajného zboru, ktorí sú poverenými príslušníkmi alebo vyšetrovateľmi. Keďže títo bežne nezasahujú na mieste činu, ale ich náplňou je najmä plánovanie a organizácia vyšetrovania vykonávanie dôkazných prostriedkov a rozhodovanie v trestnom konaní, ich bezprostredná prítomnosť na mieste činu je nepravdepodobná.

Na mieste činu je teda výrazne pravdepodobnejšia prítomnosť nepovereného príslušníka Policajného zboru, ktorému právna úprava trochu nešťastne dvojako umožňuje osobu obmedziť na jej slobode priamo spomínaným inštitútom v zmysle § 85 ods. 2 Tr. por., ale tiež využitím oprávnenia na zaistenie osoby v zmysle osobitného predpisu (napr. § 19 ods. 1 písm. f) zákona o Policajnom zbore). Prax však ukazuje, že

„nepoverení príslušníci PZ“ sa výrazne často uchýľujú k aplikácii § 85 ods. 2 Tr. por. aj v prípadoch, kedy by bolo skôr namieste využitie zaisťovacieho oprávnenia v zmysle zákona o Policajnom zbore. Deje sa tak z jednoduchého a pomerne logického dôvodu, ktorým je snaha policajtov – „nepoverených príslušníkov Policajného zboru“ zjednodušiť si celý postup a vyhnúť sa vydávaniu rozhodnutia a oslobodiť sa od administratívy, napr. vyhotovovaniu zápisnice, ktorá sa pri obmedzení osobnej slobody podľa § 85 ods. 2 Tr. por. nevyžaduje. Síce ide o postup *de lege artis*, avšak na základe vyššie uvedených dôvodov sa s ním do značnej miery nestotožňujem a *pro futuro* by sa zváženie stála úprava predmetných ustanovení v zmysle už prezentovaných návrhov.

Záver

Inštitút osobitne skráteneho vyšetrovania bol do Trestného poriadku zavedený až pri jeho rekonštrukcii, teda novelou účinnou od 1. januára 2006, z dôvodu čoho ešte i tohto času môže byť vnímaný ako pomerne nový inštitút, ktorého uplatňovanie v praxi je sporadickejšie s možnosťou argumentácie, že na jeho častejšiu aplikáciu predovšetkým v minulosti absentovali potrebné praktické skúsenosti. Postupné plynutie času a etablovanie sa daného inštitútu v praxi so sebou pochopiteľne priniesli aj skryté i evidentné procesné nedostatky, ktoré dodnes pretrvávajú, pričom na ich elimináciu v mnohých prípadoch stačí len zdanlivo nepatrná korekcia dikcie ustanovenia alebo decentné doplnenie právnej úpravy. Okrem už uvedeného sa taktiež javí ako žiadúce prioritizovať vykonania osobitne skráteneho vyšetrovania vo všetkých trestných veciach, kde sú na to splnené zákonné podmienky, či už zo samotnej iniciatívy policajtov alebo pod tenziou vyvíjanou zo strany prokurátorov. Ako účinné sa môže javiť ešte ráznejšie zjednodušenie osobitne skráteneho vyšetrovania vo vzťahu k vykonávaniu dôkazov, ktoré by sa mohlo obmedziť len na vykonanie neodkladných a neopakovateľných úkonov, čo by *pro futuro* prinieslo želaný účinok v podobe zefektívnenia už vo svojej podstate efektívneho inštitútu.

Použitá literatúra

1. Burda, E., Čentěš, J., Kolesár, J., Záhora, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár – I. diel. 1. vyd.* Praha : C. H. Beck, 2010. 1608 s.
2. Čentěš, J. a kol.: *Trestný poriadok – Veľký komentár. 4. aktualizované vydanie.* Žilina : Eurokódex, 2019. 484.

3. ČENTÉŠ, J. a kol.: *Trestné právo procesné. Osobitná časť*. Šamorín : Heuréka, 2016, 494 s.
4. JALČ, A.: *Teoretické a praktické otázky dokazovania v trestnom konaní*. Bratislava : Eurounion, 2008, 151 s.
5. KLÁTIK, J.: *Zrýchlenie a zhospodárnenie trestného konania*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnická fakulta, 2010, 329 s.
6. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 16. decembra 2010, sp. zn. 5Tdo 47/2010.
7. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 8. novembra 2012, sp. zn. 5Tdo 70/2012.
8. Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov.
9. Zákon č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.
10. Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
11. Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.
12. Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2019 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike [online; 20.08.2021], Dostupné na : <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalnehoprokuratorslovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratury-v-roku-2019-a-po-3ab2.html>.
13. Správa generálneho prokurátora Slovenskej republiky o činnosti prokuratúry v roku 2018 a poznatkoch prokuratúry o stave zákonnosti v Slovenskej republike [online; 20.08.2021], Dostupná na : <https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalnehoprokuratorslovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratury-v-roku-2018-a-po-3a45.html>.